

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

ETNISKE MINORITETER I POLITIK

BARRIERER FOR POLITISK
DELTAGELSE

ETNISKE MINORITETER I POLITIK – BARRIERER FOR POLITISK DELTAGELSE

Ligebehandlingsafdelingen, Institut for Menneskerettigheder

Ansvarlig: ligebehandlingschef Nikolaj Nielsen

Forfatter: Line Vikkelsø Slot

Dataindsamling: Line Vikkelsø Slot og Cecilie Heitmann

Redaktionen er afsluttet i november 2021.

Tak til alle informanter, der lod sig interviewe til undersøgelsen.

ISBN: 978-87-7570-038-7

e-ISBN: 978-87-7570-037-0

Forsidefoto: Colourbox

Layout: Hedda Bank

© 2021 Institut for Menneskerettigheder

Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution

Wilders Plads 8K

1403 København K

Telefon 32 69 88 88

www.menneskeret.dk

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger fx store typer, korte linje, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster.

Læs mere om tilgængelighed på: www.menneskeret.dk/tilgaengelighed

INDHOLD

KAPITEL 1 – INDLEDNING	4
UNDERREPRÆSENTERET I POLITIK	4
DIREKTE OG INDIREKTE ADGANG TIL INDFLYDELSE	4
FOLKETINGSVALG	6
KOMMUNAL- OG REGIONSRÅDSVALG	6
KAPITEL 2 – FREMGANGSMÅDE OG DATAGRUNDLAG	7
KAPITEL 3 – OPLEVEDE BARRIERER FOR POLITISK DELTAGELSE	8
INDLEDNING	8
CASTES SOM RENGØRINGSASSISTENT ELLER I INTEGRATIONSORDFØRER	8
DET SÆRLIGE ERFARINGSGRUNDLAG (MANGFOLDIGHED I POLITIK ER VIGTIG)	10
SKAL STÅ PÅ MÅL FOR HELE GRUPPEN	11
SKAL FORSVARE SIT EGET RELIGIØSE STÅSTED	13
GENERALISERINGEN	14
HAD OG TRUSLER	15
BRUN KVINDE I POLITIK – DOBBELT UDFORDRET	17
EGET BAGLAND	18
NEDGØRES AF KOLLEGAER	19
OPGØR MED ATTITUDEN – EN ENSOM KAMP	20
KAPITEL 4 – KONKLUSION OG ANBEFALINGER	22
SUMMARY	24
BILAG	26
NOTER	27

KAPITEL 1

INDLEDNING

UNDERREPRÆSENTERET I POLITIK

Etniske minoriteter med ikkevestlig oprindelse er underrepræsenteret i politik. Således tegner gruppen sig langt fra med den andel af befolkningen, den udgør. Det gælder på såvel Christiansborg som i regions- og byråd, og den ringe repræsentation kan af flere grunde være en udfordring for demokratiet.

DIREKTE OG INDIREKTE ADGANG TIL INDFLYDELSE

For det første er gruppens **direkte** adgang til indflydelse begrænset i kraft af den ringe repræsentation. Det kan betyde, at vigtige erfaringer – som måtte være fælles for gruppen – ikke er repræsenteret dér, hvor beslutningerne bliver taget.

For det andet er den **indirekte** adgang til indflydelse svækket. I hvert fald i kommunalpolitik. Et nyere forskningsprojekt fra Københavns Universitet viser således, at kommunalpolitikere – etnisk danske såvel som ikke-etnisk danske – favoriserer medlemmer af deres egen etniske gruppe.¹ Således modtog 2.395 kommunalpolitikere som led i et eksperiment før kommunalvalget i 2017 en fabrikeret, enslydende borgerhenvendelse pr. mail. Den eneste forskel var, om mailen var underskrevet af Anne/Peter eller Fatima/Mohammad. 63 procent af politikerne besvarede mailen, men tendensen var klar: Der blev oftest svaret på mails underskrevet af en borger med samme etniske oprindelse som ens egen. Således besvarede etnisk danske kommunalpolitikere godt 17 procentpoint færre henvendelser fra Fatima/Mohammad, mens kommunalpolitikere med mellemøstlig baggrund besvarede cirka 20 procentpoint færre henvendelser fra Anne/Peter.

Kommunalpolitikere lader altså til – bevidst eller ubevidst – at favorisere vælgere med samme etniske oprindelse som deres egen. Såfremt etniske minoriteter var repræsenteret i byråd, kommunalråd og borgerrepræsentationer med samme andel, som de udgør af befolkningen, ville det som udgangspunkt ikke udgøre et problem. Men det er de ikke.

Endelig kan en bred etnisk repræsentation i parlamentariske forsamlinger fremhæves som vigtig, fordi borgere med etnisk minoritetsbaggrund ellers vil mangle nogen at spejle sig i. Og det kan have betydning for den tillid, der udvises i forhold til politiske beslutninger.

Om end det i et demokratisk samfund som det danske er vælgerne, der bestemmer, hvem de lader sig repræsentere af, synes underrepræsentationen af etniske minoriteter i politik således – af flere grunde – vigtig at kaste lys på.

I 2021 (forud for kommunalvalget) udgjorde andelen af personer over 18 år med ikkevestlig oprindelse 8,7 procent af befolkningen (over 18 år), mens de tegnede sig for 3,4 procent af politikerne på Christiansborg og 2 procent af politikerne i regionsrådene. Tilsvarende udgjorde gruppen i de 15 største danske kommuner 10,2 procent af borgerne (over 18 år) og 5,5 procent af kommunalpolitikere.

Kilde: Tallene hviler på Institut for Menneskerettigheders egne opgørelser².

I 2020: En opgørelse fra 2020, der specifikt fokuserede på hovedstadsområdet, viser, at hver 14. kommunalpolitiker i hovedstadsområdet i 2020 havde ikkevestlig oprindelse, mens det gjaldt for hver ottende i befolkningen i samme område. Ud af hovedstadsrådets 34 byråd, kommunalbestyrelser og borgerrepræsentationer havde 10 ingen siddende kommunalpolitikere med ikkevestlig oprindelse, mens yderligere 10 kommuner blot havde ét enkelt medlem hver især. Flere af disse kommuner havde samtidig en relativt høj andel af indbyggere og stemmeberettigede med indvandrer- og efterkommerbaggrund.

Kilde: <https://www.tv2lorry.dk/et-aar-til-kv21/nordsjaellandske-byraad-er-kridhvide-og-ikke-et-sted-er-koensfordelingen-lige>

Årsagerne til den underrepræsentation, vi ser i dansk politik, er sandsynligvis mange – lav stemmedeltagelse blandt etniske minoriteter³ udgør formentlig én forklaring. Samtidig ser det ud til, at en række særlige barrierer gør sig gældende for politikere med etnisk minoritetsbaggrund under såvel valgkamp som efterfølgende. I denne rapport ser vi nærmere på disse barrierer.

Rapporten bygger på 22 kvalitative interviews med tidligere folketingspolitikere samt politikere, der har siddet i byråd, kommunalbestyrelse eller borgerrepræsentation i perioden 2017-2021. Alle interviewpersoner har etnisk minoritetsbaggrund og vil af andre blive opfattet som tilhørende gruppen af personer med ikkevestlig oprindelse. Nogle er født og opvokset i Danmark, andre er indvandret hertil. For yderligere om fremgangsmåde og datagrundlag, se kapitel 2.

FOLKETINGSVALG

Alle danske statsborgere i Danmark, der har valget (stemmeret) og er optaget på en valgliste, kan stemme til folketingsvalg og folkeafstemninger.

For at have valget og dermed kunne stemme skal du bl.a. opfylde følgende krav:

- Du skal være fyldt 18 år.
- Du skal have dansk statsborgerskab.
- Du skal have fast bopæl i Danmark, Grønland eller på Færøerne.
- Du må ikke være umyndig.

Man er automatisk valgbar, når man har valget.⁴

KOMMUNAL- OG REGIONSRÅDSVALG

Alle borgere i Danmark, der har valget (stemmeret) og er optaget på en valgliste, kan stemme til de kommunale og regionale valg, dvs. valg til kommunalbestyrelsen og regionsrådet.

For at have valget og dermed kunne stemme skal du bl.a. opfylde følgende krav:

- Du skal være fyldt 18 år.
- Du skal have fast bopæl i Danmark (i kommunen/regionen).
- Du skal være enten dansk statsborger, statsborger i et andet EU-land, Island eller Norge eller uden afbrydelse have boet mindst fire år i Danmark, Grønland eller på Færøerne.

Man er automatisk valgbar, når man har valget.⁵

KAPITEL 2

FREMGANGSMÅDE OG DATAGRUNDLAG

Som nævnt i indledningen bygger rapporten på 22 kvalitative interviews med tidligere folketingspolitikere samt politikere, der har siddet i byråd, kommunalbestyrelse eller borgerrepræsentation i perioden 2017-2021. Alle interviewpersoner har etnisk minoritetsbaggrund og vil af andre blive opfattet som tilhørende gruppen af personer med ikkevestlig oprindelse. Nogle er født og opvokset i Danmark, andre er indvandret hertil. Interviewene er gennemført i efteråret 2021.⁶

Alle kommunalpolitikere⁷ med et ikkevestligt klingende navn i 25 udvalgte kommuner er blevet kontaktet pr. mail med henblik på deltagelse. De 25 kommuner fordeler sig på de 20 kommuner i Danmark med den **højeste andel** af ikkevestlige indvandrere og efterkommere set i forhold til kommunens samlede indbyggerantal⁸ plus fem kommuner, hvor der **antalsmæssigt** bor mange ikkevestlige indvandrere og efterkommere.⁹ Et antal tidligere folketingspolitikere er tilsvarende blevet kontaktet pr. mail.

Interviewene har en varighed på ½-1½ time og er gennemført enten som telefoninterviews eller face to face. Der er anvendt en semistruktureret interviewguide.

Da informanterne dækker flere dele af det politiske spektrum, er deres erfaringer udtryk for erfaringer, som er gjort i partier med forskellig politisk observans.

KAPITEL 3

OPLEVEDE BARRIERER FOR POLITISK DELTAGELSE

INDLEDNING

En gennemgående opfattelse hos de informanter, vi har talt med, er, at de gennem deres politiske virke gør en forskel. Og derfor er de aktive i politik. Men det er ikke uden omkostninger, og mange vurderer, at omkostningerne rækker ud over dem, enhver politiker må forvente at opleve, da disse politikere kæmper med en ekstra dimension: deres etnicitet.

Et andet gennemgående træk synes at være, at ikke mindst de **kvindelige** minoritetsetniske politikere synes at skulle kæmpe på mange fronter. Som en informant udtrykker det: "Du har den hvide mand og den hvide kvinde. Og så har du den brune mand og så den brune kvinde."

Blandt informanterne synes erfaringerne ret forskellige, hvad angår vejen ind i politik, herunder om den har været let eller svær.

CASTES SOM RENGØRINGSASSISTENT ELLER INTEGRATIONSORDFØRER

Den ekstra dimension i form af etnicitet, som mange tilsyneladende kæmper med, kommer til syne på en **række** forskellige måder. En byrådspolitiker fortæller her om en meget konkret oplevelse, hun – som nyvalgt politiker – havde:

"Første gang jeg kom ind i byrådet, det er jo så for otte år siden, og jeg sad i et mødelokale på rådhuset, kom der nogen ind, som troede, at jeg var rengøringsassistent. De havde meget svært ved at se mig som andet end rengøringsassistent, så jeg var nødt til at forklare, at det var meningen, at jeg skulle være i mødelokalet, fordi jeg var byrådsmedlem. Det tror jeg, **INGEN** af mine kollegaer har været ude for!"

Interviewer: "Nej, næppe. Så starter mødet, kan man sige."

"Ja, så er det lidt op ad bakke. Jeg har faktisk ikke tal på, hvor mange gange jeg har været nødt til at sige, at jeg taler og forstår dansk, eller at jeg er byrådsmedlem, og at det er meningen, at jeg skal være med til det her møde, eller folk har spurgt: 'Hvad skal du her?', hvor **INGEN** af mine kollegaer med etnisk dansk baggrund har været ude for noget lignende. (...) Et eksempel: Jeg

var til et rejsegilde, hvor der var en eller anden, der spurgte, hvorfor jeg havde parkeret min cykel ude foran. Hvor jeg måtte forklare, at jeg skulle med til rejsegildet, fordi jeg er byrådsmedlem og faktisk har været med til at godkende byggeriet.”

Interviewer: ”Hvad sagde vedkommende så?”

”De siger bare: ”Nå, o.k.” Det er ikke, fordi de beklager sig eller noget. Det er bare sådan, det er. Det er jo en honest mistake, hvis man kan sige det sådan. Desværre.”

Interviewer: ”Men hjælper det over tid? Oplever du, at du vinder accept, eller bliver det ved med at være sådan, at man føler, at man er i en anden position?”

”Jeg føler lidt, at jeg bliver ved med at være i en anden position, men jeg tror, at det, der bliver nemmere ved situationen, er, at jeg vænner mig til at være i positionen, hvis man kan sige det sådan. Ofte, hvis vi taler om tosprogethed, indvandrere, ghettoer osv., vil de [kollegaerne, red.] automatisk tænke, at det har jeg nok en holdning til. Eller at jeg i hvert fald skal indover. Det har jeg sådan lidt vænnet mig til, hvor ofte, hvis der er noget på skoleområdet, daginstitutioner eller plejehjem, er jeg ofte selv nødt til at sige: ’Hey, jeg har faktisk en mening om dét og dét og dét og dét.’ Ens kollegaer lærer selvfølgelig også én at kende og finder ud af, at jeg sidder i Socialudvalget, og spørger mig derfor, hvis der er nogle ting omkring det. Så der er noget af det, der bliver bedre, og det er også derfor, jeg bliver ved. For jeg kan jo se, at det gør en forskel. Jeg kan jo se, at bare dem, jeg sidder tættest på, som havde nogle holdninger til, hvem jeg er, de har jo også ændret sig lidt. De kan jo godt spørge mig til råds om noget fagligt inden for socialområdet eller socialpsykiatrien, for de ved, at nu kender jeg lidt til det efter at have arbejdet med det i otte år.”

Som det fremgår af ovenstående, oplever denne politiker, at forhåndsantagelsen er, at hun **ikke** er politiker. Og når hun er politiker, forventes hun især at kunne bidrage i forhold til spørgsmål om ”tosprogethed, indvandrere, ghettoer osv.” Inden for andre politiske emner skal hun aktivt gøre opmærksom på sig selv, sin viden og sine holdninger. Dog har det hjulpet en smule over tid, i takt med at kollegaerne har lært hende at kende.

En anden har gjort sig nogle af de samme erfaringer, hvad angår omverdenens forventning til, at man som minoritetsetnisk politiker må være særligt vidende om diverse integrationsspørgsmål og har det som sit foretrukne politikområde:

”Da jeg blev valgt ind i Folketinget, blev jeg det første år i pressen nærmest konsekvent citeret som integrationsordfører, til trods for at jeg var socialordfører. Så spurgte jeg journalisterne, hvorfor de troede, jeg var integrationsordfører, hvortil svaret ofte var: ’Jamen, det tænkte jeg da, at du var.’”

Som det fremgår, antog journalisterne som noget selvfølgeligt, at den pågældende politiker var integrationsordfører, og det tog et år at få ændret opfattelsen.

En tredje politiker har oplevet, at journalisterne til en start udviste stor interesse for hans synspunkter, men at hans taletid i medierne er dalet drastisk, i takt med at han er begyndt at interessere sig for andre politikområder end integration.

En fjerde informant udtrykker sig sådan:

”Jeg kan stadig opleve – selvom jeg har været i politik i lang tid – at folk binder mig til etnicitet og etniske minoriteter og siger, at jeg skal sidde med i bestemte paneler (...). Jeg gider ikke kun at repræsentere etniske minoriteter.”

Og en femte:

”Selvom man har anden etnisk baggrund, så kan man også andre ting end integrationsdebatten. Jeg tror, at der er gået lidt kliché i den. Hvis man har rødder i et andet land, så er det integration, og det er endnu mere skønt, hvis én med rødder i et andet land kritiserer ’egne landsmænd’, ikke?”

...

Tendensen til, at man i praksis opfattes som partiets integrationsordfører/ integrationsekspert blandt såvel partifæller som journalister, synes at gå igen i store dele af datamaterialet. Og helt enkelt er det ikke. Flere informanter giver således udtryk for, at de netop **har** en særlig viden i forhold til integrationsspørgsmål, som de gerne ser, at der bliver gjort brug af. Nogle argumenterer endda med, at det er **i kraft af** deres særlige viden på området, at ”nogle som dem” bør være i politik, mens andre helst så, at de ikke konstant blev spurgt, når der debatteres integration. For i deres egen opfattelse er de først og fremmest danskere, eller også ønsker de bare, at de i deres professionelle virke kan gøre sig bemærket og skabe forandring inden for andre politikområder. Andre igen befinder sig et sted midt imellem, hvor de gerne bidrager under integrationsdebatterne, men også gerne vil bruges til andet. Kampen for denne gruppe er kendetegnet ved, at det kan være vanskeligt at opnå status som én, der kan begge dele.

DET SÆRLIGE ERFARINGSGRUNDLAG (MANGFOLDIGHED I POLITIK ER VIGTIG)

Hos politikerne, som er citeret nedenfor, ser vi et eksempel på den argumentation, der antydes i rapportens indledning. Den går på, at mangfoldighed i politik først og fremmest er vigtig, fordi et særligt erfaringsgrundlag – som måtte være fælles for en underrepræsenteret gruppe – ellers ikke er til stede i de rum, hvor beslutningerne bliver taget. Og fraværet af dette erfaringsgrundlag kan påvirke beslutningernes kvalitet negativt.

”Jeg tror, at det er vigtigt, at der ikke kun er hvide mænd i halvtredserne i lokalpolitik, hvis jeg skal sige det lidt direkte.”

Interviewer: ”Hvorfor er det egentlig vigtigt?”

”Jeg tror, at det er vigtigt, fordi vi er med til at repræsentere det omkringliggende samfund. (...) Som lokalpolitikere er vi jo med til at træffe beslutninger om skolernes indretning, daginstitutionernes organisering, vores plejehjem, vores veje og bygninger, og jeg tror, at det er rigtig vigtigt, at vi har en bred repræsentation af vores befolkning i byrådet, som er med til at træffe beslutninger om de her ting. Jeg tror fx ikke, at en lille gruppe 55-årige mænd med samme baggrund kan træffe beslutninger hele vejen rundt i forhold til, hvad der er godt for børn, vuggestuebørn, indskolingsbørn, om legepladsernes placering osv. Jeg tror på den anden side heller ikke, at hvis hele byrådet var 20-årige unge, at de ville kunne træffe gode beslutninger om, hvordan plejehjemmene skal indrettes. Og jeg tror ikke, at majoritetsdanskere kan sætte sig ind i, hvordan det er at blive udsat for diskrimination og racisme osv. (...) Man har en erfaring, man kan trække på, og kommer med forskellige ting i bagagen, som man bruger til at forvalte lovgivningen.”

At det kan være vigtigt, at særlige erfaringer er til stede under politiske debatter, er imidlertid ikke ensbetydende med, at det med rimelighed kan forventes, at en given politiker med minoritetsetnisk baggrund har et ønske om – eller for så vidt sidder inde med tilstrækkelig viden til – at udfylde rollen som partiets integrationsekspert.

SKAL STÅ PÅ MÅL FOR HELE GRUPPEN

Et andet aspekt, der nævnes af flere informanter, er, at man som politiker med etnisk minoritetsbaggrund skal kunne stå på mål for **alle etniske minoriteters gerninger – og ugerninger**. Og konstant forklare – og forsvare. En byrådspolitiker sætter ord på det på følgende måde:

”Jeg føler, at jeg har en kappe på, hvor jeg skal repræsentere ALLE, der har minoritetsbaggrund eller muslimsk baggrund. Og det ansvar kan godt blive lidt overvældende nogle gange. Hvor andre kommer ind som helt almindelige menige medlemmer af byrådet, hvis man kan sige det sådan, og bare skal repræsentere sig selv og sine egne holdninger. Her forventes det, at jeg repræsenterer rigtig, rigtig mange. Altså: ’Hvorfor gør de sådan og sådanovre i det boligområde, hvor der bor rigtig mange etniske minoriteter?’ Eller: ’Hvorfor er det, at ...’, hvor jeg godt kan blive sådan helt: ’Puha, bare fordi der er nogle problemer med nogle mennesker i et bestemt boligområde, kan det ikke nødvendigvis forklares med, at de har etnisk minoritetsbaggrund eller muslimsk baggrund.’ Det kan jo være et socioøkonomisk problem.”

(...)

Interviewer: "Regner dine kollegaer med, at du kan forklare det?"

"Ja, jeg bliver en ekspert inden for alt det, der har med noget fremmed at gøre, med religion eller at være etnisk minoritet, hvor jeg jo aldrig ville sige til mine kollegaer: 'Hey, vi har et kæmpe problem med noget alkoholmisbrug i det her boligområde. Hvorfor er det lige, at der er det problem?' Eller: 'Vi har et problem med en pædofil pædagog, og hey, han har jo samme baggrund som dig, så har du et godt bud på hvorfor?' Osv. Det ville jeg jo aldrig nogensinde gøre."

(...)

Interviewer: "Kan man sige, at på én måde kan der godt være en erfaring, der kan være vigtig, og at det er vigtigt, at den er repræsenteret i de her politiske sammenhænge, fordi man måske kender noget til noget, som andre, der ikke har den samme baggrund, ikke kender til, men ..."

"Ja. For det er ofte nogle stigmatiserende ting. Det er jo ikke: 'Kan du lige hjælpe mig med at gøre mig klogere på den her fest, jeg skal til?' Eller ... Det er jo aldrig noget positivt. Jeg ville jo godt kunne sige til min kollega: 'Hey, jeg skal til en dansk begravelse i morgen, og jeg er lidt i tvivl om, om det er o.k., at jeg tager brunt tøj på.' Eller whatever. Altså et eller andet almindeligt spørgsmål. Fremfor: 'Hey, min nabo er pædofil. Ved du, hvorfor han er det? Jeg tænker, at du måske har en god forklaring på det.'"

Også muslimer som gruppe skal man stå på mål for – både muslimer i Danmark og Mellemøsten – idet man betragtes som en slags repræsentant. En politiker angiver dette som en af årsagerne til, at det kan være hårdt og udmattende at være aktiv i politik:

"(...) man hurtigt bliver placeret i en rolle, hvor man skal forklare alt, hvad der sker af forfærdeligheder rundt omkring i verden, hvor muslimer er indblandet. 'Nu må du da forklare mig: "Hvad fanden er der galt med de muslimer?'" Det spørgsmål fik jeg mange gange under muhammedkrisen fx, og så skulle man stå der og sige: 'Jeg er enig med dig. Det er også forfærdeligt,' og alle mulige ting. Det var mig, der skulle stå til ansvar for, hvorfor nogen havde brændt Dannebrog af et sted i Mellemøsten."

Interviewer: "Og det er dine kollegaer, vi snakker om her?"

"Ja, det er partifæller. Partierne har jo sådan nogle lokale foreninger. Det er dem, der stiller en op, og dem skal man pleje, så man deltager i de møder. Og der får man sådan nogle kommentarer og spørgsmål. Der er ikke nogen, der spørger: 'Hvordan er sukkerpolitikken i din daginstitution?' Nej, det er: 'Hvordan er det med social kontrol, og har du egentlig valgt din mand selv, og fik din far nogle kameler?' Da jeg sad i Folketinget, var der en lang periode, hvor der til julefrokosterne var en masse a la: 'Ej, du skal sgu da smage lidt af det der gris. Ja, det er sgu da halalgris.' Osv. Og det tror jeg, folk bliver trætte af"

Erfaringer med at skulle forklare og lægge afstand til alverdens dårligdomme, hvor muslimer er indblandet, udtrykkes tilsvarende i en anden interviewundersøgelse med fokus på minoritetsetniske kvinder, der går med tørklæde, og deres erfaringer fra arbejdsmarkedet.¹⁰

Nogle af disse kvinder gør ekstra meget ud af at være venlige og svare diplomatisk på kritiske spørgsmål for at modbevise fordomme og nuancere kollegaernes billede af kvinder med tørklæde. De forklarer, at muslimer praktiserer religionen forskelligt. De indgår således aktivt i en dialog med kollegaerne om deres religion, mens andre forsøger at lukke ned for den slags samtaler på arbejdspladsen for at beskytte sig selv. Hovedparten af de interviewede tørklædebærende kvinder føler en konstant forpligtelse til at gøre opmærksom på, at ikke alle muslimer praktiserer islam på én og samme måde. Én fremhæver, at hun helt bevidst smiler ekstra meget på arbejdet og sørger for at hilse på alle kollegaer for at være vellidt på trods af tørklædet og for at ændre kollegaernes holdninger til muslimer generelt. Det gælder også, når hun har en dårlig dag, hvilket kan være hårdt. Kvinden mener, at det ikke ville have været nødvendigt at yde så stor en social indsats for at blive accepteret på arbejdspladsen, hvis hun ikke bar tørklæde.

Kvinden siger bl.a.:

”Jeg tænker over, at jeg ikke kan se ked af det eller sur ud. Jeg kan ikke have en dårlig dag, for folk tænker måske, at en med tørklæde er kedelig, undertrykt eller ikke har det godt. (...) Jeg ville ikke have opført mig sådan, hvis jeg ikke bar tørklæde, for så ville jeg tænke, at jeg var ligesom andre. Men fordi jeg har det på, så ved jeg, at det er dét, folk ser som det første, og derfor vil jeg gerne gøre et godt indtryk. (...) Du skal være mere begejstret som muslimsk kvinde og vise, at du brænder for det, også selvom du måske ikke gør, og skal altid give den lidt ekstra.” (”Kvinder med tørklæde”, Institut for Menneskerettigheder, 2020:23-24).

SKAL FORSVARE SIT EGET RELIGIØSE STÅSTED

Flere politikere beretter ligeledes, hvordan såvel kollegaers som andre aktørers ofte meget direkte spørgsmål til deres eget personlige forhold til islam kan fylde uforholdsmæssigt meget. Et eksempel herpå fra datamaterialet lyder sådan:

”Efter 11. september sættes man hele tiden i bås og skal hele tiden forholde sig til sin religion og store værdipolitiske spørgsmål, som ikke nødvendigvis har noget at gøre med ens interesseområde. Og det er ikke alle, der vil det, da det også indebærer, at man hele tiden skal forholde sig til, hvilken type muslim man er, og nu karikerer jeg det, om man går ind for stening eller ej. Osv.”

En anden udtrykker sig således:

”Da jeg var folketingskandidat, var der tre spørgsmål, der altid var der fra journalisterne: 'Går du ind for homoseksualitet? Er du imod fri abort? Og går du ind for dødsstraf?' De spørgsmål kom altid.”

GENERALISERINGEN

Der synes efter alt at dømmes at finde en generalisering sted, som ifølge flere af informanterne indebærer, at man som politiker med minoritetsetnisk baggrund er ekstremt opmærksom på, hvordan man agerer blandt kollegaer, da man ikke vil "ødelægge det for den næste." Opfattelsen hos disse informanter er, at man som 'repræsentant' for 'den etniske gruppe' er på prøve, og at man via uheldig adfærd eller udtalelser nemt kan kaste et dårligt lys over gruppen med det udfald, at andre etniske minoriteter ikke får en chance i partiet.

En politiker udtrykker det således:

"Der er i partierne en tendens til at generalisere. Hvis du spørger Enhedslisten, så siger de: 'Jamen, vi har jo haft en Asmar.' Det er lidt ligesom Mads fra 'Mads og Monopolet'. Da jeg spurgte ham, om jeg ikke skulle være med i programmet, ved du hvad, så sagde han til mig: 'Vi har allerede en Nasar.' Og det er sådan nogle ting, du får at vide. Og hvad kan man ellers gøre i situationen end bare at grine af det, selvom det ikke er sjovt. (...) Der sker sådan en frasortering. Hvis man har haft en dårlig oplevelse med én med minoritetsbaggrund, får det betydning for dem, der kommer efter. Min far ringede til mig, da jeg var valgt ind i Folketinget, og så sagde han: 'Du skal virkelig tænke dig om 100 gange, før du gør noget, så du ikke begår fejl, for dem, der kommer efter dig, det er dem, der kommer til at betale prisen.' Og det var et stort ansvar at pålægge mig, men desværre forholder det sig sådan."

En anden politiker er inde på nogle af de samme overvejelser. Vedkommende fremhæver, at man ud over at skulle fokusere på at undgå at lave 'fejl' også skal løbe stærkere og præstere mere, hvis man vil betragtes som en, der er på samme niveau som sine etnisk danske kollegaer:

"Jeg har altid – lige siden gymnasiet – været klar over, at jeg altid er to point bagud. Jeg skal lige løbe dét stærkere og præstere dét mere. Jeg skal altid lige lægge 25 procent oveni. Sådan er det at være en minoritet i et samfund. Og det med at træde ind i politik og være en af de første minoritetskvinder gjorde, at jeg var meget bevidst om min rolle. Det gjorde, at jeg ikke skulle bekræfte fordomme, men nuancere. Hvert eneste skridt, jeg tog, kunne have fatale konsekvenser for en efterfølger, så en af mine ambitioner var at samle nogle af stenene på vejen op, så det ville blive lettere for de næste at træde ind i det politiske."

Tendensen til at føle, at man skal overpræstere, finder vi også udtrykt i de allerede omtalte interviews med tørklædebærende minoritetsetniske kvinder om deres erfaringer fra arbejdsmarkedet.¹¹ Som en af kvinderne udtrykker det:

"Når man er muslimsk kvinde, så er det, som om man skal præstere over gennemsnittet for at være gennemsnitlig. (...) Jeg bor i et land, hvor det er et vilkår og en virkelighed." ("Kvinder med tørklæde", Institut for Menneskerettigheder, 2020:22).

Blandt politibetjente med minoritetsetnisk baggrund er oplevelsen tilsvarende, at ens ydre/synlighed betyder, at man føler, at man skal gøre det ekstra godt:

”(...) der er et særligt fokus. (...) Rent fysisk skiller man sig ud. Min hud er mørk, og jeg har mørkt hår ... og sådan er det bare. (...) Folk ved godt, hvem jeg er ... Hvis jeg gør noget, der er godt, bliver der lagt mærke til det, og hvis jeg gør noget, der er mindre godt, bliver der også lagt mærke til det. (...) Jeg er meget bevidst omkring at gøre det godt. Så jeg stiller meget høje krav til mig selv. Både hvad angår det operationelle ude på gaden, men også det faglige og det fysiske.”
 (”Etnisk mangfoldighed i politiet”, Institut for Menneskerettigheder, 2012:51).

HAD OG TRUSLER

Store dele af datamaterialet vidner om, at det langt fra er gratis at være aktiv i politik. Det koster – og prisen er høj, såfremt du tilhører en etnisk minoritet. Således er langt hovedparten af informanterne adskillige gange blevet mødt med såvel hadefulde ytringer som trusler:

”(...) jeg blev chikaneret af en nynazist i otte måneder, uden at der skete noget. Jeg var til sidst nødt til at slukke min telefon, fordi personen ringede op til 40 gange om dagen. (...) Jeg kan huske, at der var en, der skrev, at han ville skære halsen over på mig, hvis jeg blev minister. (...) Jeg holdt på et tidspunkt op med at videregive truslerne til politiet. For det nytter ikke noget. Jeg har fået så mange. Folk, der vil slå mig ihjel. Folk, der kalder mig for perker. Folk, der truer med voldtægt. Og politiet har ikke ressourcer til at gå ind i alle de sager.”

En anden siger:

”Man er i politik, fordi man vil gøre en forskel, men hvis jeg skal være helt ærlig og veje det op i forhold til den tid, man bruger, og hvor meget det koster på det personlige plan, og hvor meget tid det kræver af dig som menneske og politiker, så er det ikke, fordi det er ... Især set i forhold til hadbeskeder på de sociale medier ... Man skal være pænt tykhudet og pænt ligeglad og have et stærkt netværk i form af bagland og familie, som bakker op, for det er ekstremt hårdt.”

På spørgsmålet om, hvorvidt der er sket en udvikling, hvad angår de sociale medier, i den tid vedkommende har været aktiv i politik, svarer informanten:

”Ja, helt klart. Sproget er blevet mere hårdt, mere direkte og mere truende. (...) Og så er der de lukkede sider, hvor du ikke har en chance overhovedet for at forsvare dig. Den slags er der også, og det kan du ikke gøre noget ved. I forbindelse med valget havde salafisterne trykt et billede af mig og andre brune politikere og skrevet, at vi var nogle fortabte sataner, der prioriterer Grundloven før Koranen. At vores sjæle skulle brænde op i helvede, og at man ikke skulle stemme på os. Men her kunne jeg via den demokratiske samtale give modspil, for gruppen var ikke lukket. Men hvis vi taler lukkede grupper på de sociale medier, hvor du

ikke har en jordisk chance for at gå ind og gøre det samme, bliver det endnu mere polariseret, endnu mere hadsk og endnu mere farligt, fordi det er to parallelle verdener. Det er for mig at se det nye, og det er farligt, for du kortsletter den demokratiske samtale. Det bliver ekkokamre af dit eget had – eller propaganda.”

En tredje siger:

”Det forventes, at man som politiker er aktiv på de sociale medier, skriver debatindlæg osv. Og så bliver man genkendt og kan blive udsat for tilråb. Jeg er blevet kaldt for alt fra ’muslim mother fucker’ til: ’Skrid hjem til, hvor du kommer fra.’ Ja, alle mulige ting.”

At hadet ikke alene rettes mod de pågældende politikere, men også medlemmer af deres familie, bliver nævnt i forbindelse med flere af interviewene:

”Min far, som har hjulpet mig med at føre valgkamp, har også hørt en masse racistiske tilråb om, at vi skulle skride hjem, hvor vi kom fra, og at der var ingen, der ville modtage en valgfolder fra sådan et sort svin som ham, og sådan nogle ting. Og så overvejer man jo helt naturligt: Er det virkelig det rigtige at gøre?”

”Der er mange, der synes, at det er for hårdt. Jeg kender flere [minoritetsetniske politikere, red.], der har trukket sig fra politik, fordi de syntes, at prisen var for høj. Og det ville de ikke udsætte sig selv eller deres børn for. Og jeg har også selv betalt en høj pris. Jeg har stadig hemmelig adresse, sager der ender i politiet og PET. Nogle gange vinder jeg sagen, og personen får tilhold. Jeg kunne ALDRIG drømme om at lægge billeder af mine børn op noget sted. Ikke fordi jeg ikke har lyst, men jeg er blevet truet med, at nogle ville kidnappe eller voldtage mine børn ... Jeg er blevet råbt af på gaden. Jeg er blevet spyttet på på gaden.”

...

”Specielt hos unge ved jeg, at der er mange af deres forældre og venner, der er bekymrede for, at man får trusler, og om man skal leve med politibeskyttelse resten af sit liv, og sådan nogle ting.”

...

”(...) jeg vil ikke sige, at jeg lægger bånd på mig selv, men jeg tænker over, hvad jeg siger, og måden, jeg siger tingene på, og hvad jeg gør. Noget, jeg har gjort, er faktisk også at få en hemmelig adresse for at være på forkant med det. Det var, efter at en af mine kollegaer fik et trusselsbrev i postkassen. Så ville jeg hellere være på den sikre side og beskytte min familie og have noget, jeg ikke kan blive opsporet på.”

...

"I forhold til de hadefulde ytringer, så skal vi blive bedre til at sige stop. Vi har en eller anden idé om, at man som politiker skal kunne klare alt, men jeg synes faktisk, at vi skal blive bedre til at sige, at der er faktisk en grænse."

BRUN KVINDE I POLITIK – DOBBELT UDFORDRET

"Du har den hvide mand og den hvide kvinde. Og så har du den brune mand og så den brune kvinde."

Sådan beskriver en af informanterne hierarkiet i dansk politik. Hun fortsætter:

"Da jeg stillede op, skulle jeg over for journalister forholde mig til, hvad min far syntes, hvad han mon sagde til, at jeg stillede op. Jeg stod der med mine store flotte roser og havde masser af politik i tankerne, havde visioner og stod og forklarede meget engageret og idealistisk, hvad jeg ville, og så er attituden: 'Ja, det er godt, men hvad siger din far til, at du stiller op?' Og jeg havde SÅ meget lyst til bare at tage de der roser og kaste dem i hovedet på ham og sige: 'Fuck dig! Jeg er 30 og bor for mig selv. Hvad regner du med?' Jeg blev enormt provokeret af det, og det er egentlig fortsat, det der med, at man hele tiden skal bryde de der forudfattede opfattelser af, hvad en brun kvinde i politik er og ikke er. Jeg har forsøgt at gøre mit bedste til at bidrage til at nuancere det, for selvfølgelig har vi problemer med kvinder, der har været udsat for social kontrol og har været udsat for nogle forfærdelige ting, som så bryder ud og bruger det i deres politiske arbejde, men jeg kommer ikke fra den baggrund, og derfor har det været vigtigt for mig at sige, at man også kan have en problemfri bagage."

En anden politiker gør sig disse overvejelser:

"Helt grundlæggende tror jeg, det er sværere for kvinder at være i politik. Bare dét at være kvinde giver nogle udfordringer. For det er et meget mandsdomineret område. Og så ovenikøbet at have minoritetsbaggrund betyder, at jeg godt kan blive spurgt om nogle ting, som jeg VED, at mine danske kvindelige kollegaer ikke bliver. Fx: 'Må du godt rejse for din mand? Har du fået lov af din far til at være politisk aktiv?' Altså den slags spørgsmål, hvor det er tydeligt, at de har en eller anden forudindtaget holdning til eller mening om, hvem jeg er."

Erfaringer med at skulle besvare grænseoverskridende spørgsmål udtrykkes tilsvarende i de tidligere omtalte interviews med tørklædebærende minoritets-etniske kvinder om deres erfaringer fra arbejdsmarkedet.¹² Disse kvinder fortæller, at de oplever, at de fra kollegialt hold bliver stillet meget personlige spørgsmål, som deres ikkemuslimske kollegaer aldrig ville møde på en arbejdsplads, og at det virker uprofessionelt og grænseoverskridende. Flere af kvinderne griber det an ved at understrege, at ikke alle muslimer er ens. Mange er samtidig særligt diplomatiske i deres svar for at skabe et positivt og nuanceret billede af dem selv og muslimske kvinder generelt. Nogle siger imidlertid fra, når de afkræves svar.

En af kvinderne udtrykker sig sådan om problemstillingen:

”Jeg startede med at være imødekomende, og så lukkede jeg for porten, så når nogen spurgte mig om et eller andet med min baggrund, sagde jeg: 'Kunne vi ikke tage en kop kaffe og snakke om det efter arbejde, eller vi kunne spise en frokost sammen?' For hvem hulen får stillet så private spørgsmål på en arbejdsplads midt i arbejdstiden? Jeg prøver at 'normalisere' mig selv. Jeg skal ikke stå som en eller anden skydeskive. 'Må du date en dansk mand?' De der samtaler er spændende og vigtige at tage, men den dialog, den er bare ikke vigtig at tage i arbejdstiden. Man er nødt til at være professionel.” (”Kvinder med tørklæde”, Institut for Menneskerettigheder, 2020:20).

Mens kvinder i politik mødes af grænseoverskridende spørgsmål fra især journalister, oplever kvinder med tørklæde, at det er kollegaerne, der krydser grænsen for, hvad de opfatter som rimeligt. Fælles for begge grupper er, at de – alene fordi de tilhører en bestemt gruppe – bliver mødt med en række antagelser om, at der gælder en række regler for dem på privatfronten, som ikke gælder for andre voksne, og som de beredvilligt skal be- eller afkræfte.

En politiker kan imidlertid også berette om episoder, hvor de grænseoverskridende spørgsmål er kommet fra kollegaerne. Her gives et par eksempler:

”(...) Altså folk har spurgt, om jeg elsker min mand, og om jeg selv har valgt ham. Altså sådan virkeligt, virkeligt grænseoverskridende spørgsmål, som er ekstremt private. 'Har du haft sex før ægteskabet?' er jeg også blevet spurgt om.”

EGET BAGLAND

Flere politikere er inde på, at man især som kvindelig minoritetsetnisk politiker har en ekstra dimension, man skal forholde sig til, i form af det etniske miljø/ens bagland, hvilket langt fra er problemfrit:

”(...) du skal også manøvrere i forhold til dit eget bagland. Altså det etniske miljø. (...) Og der kan VIRKELIG være mange kampe inden for det etniske miljø, som du skal tage. Hvis du fx som mig kæmper for, at kvinder skal bruge deres stemme og ud på arbejdsmarkedet, kan det provokere konservative mænd. I deres øjne er du ikke en positiv rollemodel. Der er du én, der er blevet for dansk, der kommer og ødelægger deres familiestruktur og tror, du ved bedre end dem. Og det skal du forholde dig til.”

Interviewer: ”For ellers får man det at høre?”

”Og mærke, i form af trusler og den slags. (...). Du har intet helle noget sted som brun kvinde i politik. Det har du som sådan heller ikke som brun mand, men dine fejl får ikke nær så fatale konsekvenser for dig personligt.”

En anden udtrykker sig således om problematikken 'eget bagland':

"Det, jeg tit hører, er, hvorfor jeg bliver ved med at være i politik, 'når de aldrig kommer til at acceptere dig som dansk. Du har solgt din sjæl og solgt din kultur.' Osv. Det handler om, at der er en gruppe mennesker, som ikke føler sig set eller accepteret, og de har det svært med, at jeg prøver at bryde den barriere."

Erfaringer med at skulle kæmpe med sit bagland udtrykkes tilsvarende i en anden undersøgelse, hvor politibetjente med etnisk minoritetsbaggrund er interviewet om deres erfaringer med jobbet.¹³ Ifølge flere af disse betjente er det vigtigt at erkende – og i højere grad italesætte – at der er sider ved at være politibetjent med etnisk minoritetsbaggrund, som er problematiske, og som skal tackles.

Som en af betjentene udtrykker det:

"Man må se i øjnene, at det er svært at være indvandrerbetjent, mørk betjent, det er det. Man har sit eget bagland, man skal holde styr på. Man skal lægge ører til en masse lort fra sine egne. Det er faktisk ret utaknemmeligt på rigtig mange punkter."

Interviewer: "Altså fra sin familie eller venner ...?"

"Nej, nu tænkte jeg på ... mennesker, du møder på gaden ... de kriminelle, alle skiderikkerne, bandemedlemmerne, når man har fat i dem ... høre på deres lort. Jeg ved godt, man siger, at det preller af. De snakker til uniformen, de snakker ikke til dig. Men vi tager lidt af det lort med os hver gang. Hver gang tager vi lidt med os. Høre på deres 'forræder', 'stikker', 'bounty' ... Jeg har skullet høre på rigtig meget pis. (...) Man er sgu lidt udsat. Nu efter jeg er startet, forstår jeg dem, der har sagt til mig, at det virkelig er svært at være mørk og muslim og betjent. Jeg kunne ikke lige se, hvorfor det skulle være svært, før jeg stod i det ... men nu kan jeg godt se de der dilemmaer. Ikke i en sådan grad at jeg tænker på, om det er noget for mig, det er det, bestemt. De positive arbejdsopgaver, spændingen ved jobbet opvejer det, men når det så er der, fylder det utrolig meget. Men det kommer nok an på, hvem man er som menneske. Nogle er bedre til at børste ting af sig og sige, at det var en eller anden idiot ... Så er der andre, der tager det med sig. Man skal sgu være robust, hvis man vil den her vej." ("Etnisk mangfoldighed i politiet", Institut for Menneskerettigheder, 2012:104-105).

NEDGØRES AF KOLLEGAER

Enkelte informanter kommer i forbindelse med interviewene ind på, at de har oplevet at blive nedgjort af kollegaer med henvisning til noget sprogligt, herunder små 'fejl' i udtale uden betydning for sagen. En informant fortæller her om to forskellige episoder, hvor sprog har spillet en rolle:

”Når man har minoritetsbaggrund, bliver det meget hurtigt ens minoritetsbaggrund, der bliver et problem, mere end det, man er uenig om, og sådan var det også i Folketinget. Hvis jeg fx var uenig med nogen ... jeg kan huske, at jeg tog en kollega i at lyve, og så sagde hun til mig: ’Det er så svært med det danske sprog, det kan man let misforstå.’ Og så tænkte jeg: ’Nå ja, det er mig, der ikke kan tale dansk.’ Eller når man sad til forhandlinger, kæmpe, kæmpe satspuljeforhandlinger, hvor vi rykkede rundt på milliarder, og hvor jeg en dag kom til at sige: ’Det skal vi lanciere,’ og så var der et andet folketingsmedlem, der sagde ... altså der sidder måske 20 politikere og 40 embedsmænd i et kæmpe rum ... og så sagde det andet folketingsmedlem: ’Nu skal jeg lære dig noget. Lancier, det er en dans i Danmark. Så du mener, at vi skal lancere. Kan du godt se det?’”

Informanten kan også berette om kollegaers vedvarende forsøg på at dele begejstringen over svinekød:

”Det er bemærkningerne i forhold til alle mulige småting, man hele tiden møder, som bare fylder. Altså det der med, at jeg hver evig eneste gang skulle begrunde, hvorfor jeg ikke spiser svinekød. ’Spiser du ikke svinekød? Ej, hvorfor dog det? Det smager ellers så godt!’ Til en helt almindelig frokost skulle man hver gang stå og forklare sig, eller der kom en joke, eller ... Og det var jo ikke kun i Folketinget. Sådan var det også i en lang periode til andre arrangementer, hvor der var svinekød og ikke andet. Til et landsmøde puttede jeg noget sukker på mit rugbrød bare for at være demonstrativ, for der var ikke én ting, man kunne spise fra den buffet. På salaterne var der lige puttet lidt ekstra bacon på, eller der var lige lidt pølser i, eller man havde lige lavet noget i svinefedt. Og ja, jeg dør ikke af sult, men det er signalet. Er man et sted, hvor der er plads til alle, eller er man ikke?”

OPGØR MED ATTITUDEN – EN ENSOM KAMP

Hen imod slutningen af et interview, hvor en informant har fortalt om adskillige barske oplevelser i politik, udspiller sig denne samtale. I samtalen fremgår det, at **måden**, hvorpå selv kollegaer, der søger at fremme mangfoldighed, taler til (og opfatter) politikere med minoritetsetnisk baggrund, i visse tilfælde bidrager til at manifestere et hierarki:

Interviewer: ”Det er nogle heftige ting, synes jeg nok.”

”Men det mest heftige er, at du ikke kan sige dem højt. Og det er grunden til, at jeg har valgt at tale med jer, for så kan I fremstille det i jeres undersøgelse, for mange af de her ting er utroligt svære at italesætte. Først og fremmest er du oppe imod en holdning, der går på, at man overdriver. ’Ej, så galt er det altså heller ikke.’ (...) Det er lidt det samme som, før me too gik i gang med sexismesagerne, hvor der var en mistænkeliggørelse og en vigende vilje til at lytte. Og det er meget udbredt, når vi snakker om racisme. Og når vi snakker om forskelsbehandling og diskrimination. For majoriteten har sådan en tendens til at lukke nogle af de her samtaler ned (...). Der var en politiker fra venstrefløj, som jeg havde været

uenig med, der sagde til mig: 'Du skal vide ... jeg fatter det ikke. Mig, som kæmper for sådan nogle som jer.' Så sagde jeg: 'Sådan nogle som os, hvad mener du med det?' Jamen, hun kæmpede jo for sådan nogle med minoritetsbaggrund, og nu kritiserede jeg hende. (...) Jeg ved ikke, om du kan følge det. Der er nogle, der i den bedste mening siger til dig: 'Jeg kæmper jo for sådan nogle som jer.' Det er bare så nedladende. Sådan meget oppefra og ned. 'Nu må I sgu være taknemmelige, agtigt.' Men her forsvinder ligeværdigheden."

(...)

"Det er et ekstremt stort tabu det her. For det kræver, at partierne anerkender, at de har et problem. Og vi har jo lige set, hvor lang tid der gik, inden partierne anerkendte, at de havde en sexistisk kultur. Og det her, det er langt sværere, for modsat kvinder er der langt færre med minoritetsbaggrund rundt om i partierne. Så man står meget alene. Altså man står sindssygt alene. Man skal ligesom kunne bevise det, og man skal have nogle allierede. Man skal kunne rejse sin sag. Og i en partiforening er der måske en eller to med minoritetsbaggrund."

(...)

"En vigtig grund til, at det gik rigtig godt for mig, er nok, at jeg havde en partiforeningsformand, der overhovedet aldrig kommenterede min etniske minoritetsbaggrund. Jeg blev heller ikke spurgt til det. Og det gjorde jo, at i hans øjne var jeg først og fremmest politiker i partiet. Og han bakkede mig op i tykt og tyndt. Og hvis der var nogle, der kom med kommentarer, var han der lynhurtigt og kunne fx sige: 'Ej, er vi ikke kommet lidt videre end til de der jokes?' Og det gjorde, at tingene var nemmere. For der var nogle, der ligesom havde ens ryg."

Interviewer: "Men tænker du i virkeligheden med det, du siger, at modstanden eller barriererne fortrinsvis ligger i partiet og hos embedsværket og partifællerne?"

"Ja, i den grad. Helt klart."

Informanten følger op:

"Jeg laver opdateringer på min Facebook næsten dagligt, men der er en opdatering, jeg laver ekstremt sjældent i løbet af et år, og det er en om racisme. For den samtale er så svær i Danmark. Udgangspunktet for majoriteten er, at det ikke eksisterer i Danmark. Forestil dig hele sexismedagsordenen. Hvis udgangspunktet var, at det ikke eksisterer ... Det er derfor, hele den der me too-bevægelse er helt fantastisk, for den viser jo, at der er et håb, og at der pludselig kan ske noget."

KAPITEL 4

KONKLUSION OG ANBEFALINGER

I denne rapport har vi belyst en række udfordringer og barrierer, som politikere med minoritetsetnisk baggrund møder i deres hverdag.

Rapporten bygger på 22 kvalitative interviews med tidligere folketingspolitikere samt politikere, der har siddet i byråd, kommunalbestyrelse eller borgerrepræsentation i perioden 2017-2021. Alle interviewpersoner har etnisk minoritetsbaggrund og vil af andre blive opfattet som tilhørende gruppen af personer med ikkevestlig oprindelse. Nogle er født og opvokset i Danmark, andre er indvandret hertil.

Om end der er tale om 22 individuelle oplevelser af at være aktiv i politik, er der en række fællestræk, der går på tværs. En række af disse er fremhævet i rapporten under hver sit tema. Nogle af fællestrækkene træder tilsvarende frem i undersøgelser med fokus på barrierer for etniske minoriteter på arbejdsmarkedet og i politiet, som instituttet tidligere har udgivet.

En gennemgående opfattelse hos de informanter, vi har talt med, er, at de oplever, at de gennem deres politiske virke gør en forskel. Derfor er de aktive i politik. Men det er ikke uden omkostninger, og mange vurderer, at disse rækker ud over de omkostninger, enhver politiker må forvente, da man som minoritetsetnisk politiker i kraft af sin etnicitet kæmper med en ekstra dimension.

Som det fremgår af analysen, synes et andet gennemgående træk at være, at **ikke mindst** de kvindelige minoritetspolitikere skal kæmpe på mange fronter. Den minoritetsetniske kvinde i politik er så at sige dobbelt udfordret, idet hun skal vinde accept hos såvel majoritetsdanskeren som hos sit 'bagland', hvor hendes syn på eksempelvis kønsroller og kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet ikke altid bliver taget vel imod.

Samtidig oplever mange af kvinderne – særligt første gang de bliver valgt ind – at de på opfordring fra såvel journalister som kollegaer skal forholde sig til, hvorvidt deres far eller ægtefælle bakker op om deres politiske virke, og om de har grønt lys til dette og hint hjemmefra.

Hovedparten af informanterne møder kontinuerligt en forventning om, at de er særligt vidende om diverse integrations spørgsmål og har det som deres foretrukne politikområde. Mens nogle netop **har** en særlig viden på dette område, som

de gerne bringer i spil, foretrækker andre ikke konstant at blive spurgt, da de først og fremmest er gået ind i politik for at skabe forandring i forhold til andre vigtige dagsordener. Andre igen befinder sig et sted midt imellem, hvor de gerne bidrager under integrationsdebatterne, men også gerne vil høres i forhold til andre spørgsmål. Kampen for denne gruppe er kendetegnet ved, at det kan være vanskeligt at opnå status som én, der kan både-og.

Et andet gennemgående aspekt synes at være, at man forventes at kunne stå på mål for **alle** etniske minoriteters gerninger – og ugerninger. Og konstant forklare – og forsvare. Også **muslimer** som gruppe – både i Danmark og Mellemøsten – forventes man at forholde sig til på daglig basis, idet man betragtes som en 'repræsentant'. Flere angiver dette som én af årsagerne til, at det kan være hårdt og udmattende at være aktiv i politik. Flere beretter ligeledes, hvordan bl.a. kollegaers ofte meget **direkte** spørgsmål til deres personlige forhold til islam kan fylde uforholdsmæssigt meget.

Endnu et aspekt, der nævnes af flere informanter, er, at der generaliseres, og at mange derfor er ekstremt opmærksomme på, hvordan de agerer blandt kollegaer, da man ikke vil "ødelægge det for den næste." Opfattelsen hos disse informanter er, at man som 'repræsentant' for 'den etniske gruppe' er på prøve, og at man via uheldig adfærd eller udtalelser nemt kan kaste et dårligt lys over gruppen med det udfald, at andre etniske minoriteter ikke får en chance i partiet. I den sammenhæng bliver det nævnt, at man ud over at skulle fokusere på at undgå at lave 'fejl' skal overpræstere, dvs. løbe stærkere og præstere mere end gennemsnittet, hvis man vil betragtes som en, der er på samme niveau som sine etnisk danske kollegaer.

Endelig fylder had og trusler også betragteligt hos de fleste. Det koster at være aktiv i politik – og prisen er høj, såfremt du tilhører en etnisk minoritet. Således er langt hovedparten af informanterne adskillige gange blevet mødt med såvel hadefulde ytringer som trusler. Det nævnes i den sammenhæng, at tonen på de sociale medier er blevet langt mere barsk hen over de senere år, og at hadet ikke alene rettes mod de pågældende politikere, men også medlemmer af deres familie. Flere giver udtryk for at have oplevet, at politiet ikke har taget anmeldte trusler alvorligt.

Samlet set oplever informanterne en række udfordringer, og de oplever samtidig at stå relativt alene med dem. De politiske partier kunne i forlængelse heraf overveje at styrke opbakningen og støtten til egne politikere med etnisk minoritetsbaggrund gennem eksempelvis bistand til at håndtere trusler, tilbud om medietræning og en formuleret mangfoldighedspolitik med henblik på at fremme diversitet og repræsentation ved tildeling af ordførerskaber, opstilling af kandidater mv.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler på den baggrund, at:

- de politiske partier udvikler en mangfoldighedspolitik med henblik på at fremme repræsentationen af politikere med minoritetsetnisk baggrund. Politikken bør indeholde konkrete tiltag rettet mod at imødegå de særlige udfordringer, som etniske minoriteter møder i politik.

SUMMARY

In this report, we have examined a number of challenges and barriers that ethnic minority politicians encounter in their everyday life.

The report is based on 22 qualitative interviews with former members of the Danish Parliament as well as politicians who served on city or municipal councils in the period 2017 to 2021. All interviewees come from ethnic minority backgrounds and would be considered, by others, as persons with non-western backgrounds. Some are born and raised in Denmark, others immigrated to Denmark.

Although we are looking at 22 individual experiences in connection with being politically active, they share a number of similarities: A number of these are highlighted in this report under separate themes. Some of these similarities are also evident in the institute's previously published surveys focused on the barriers ethnic minorities face on the labour market and when employed by the police.

There is a general perception among the interviewees of the study that they are able to make a difference through their political activity. That is why they are politically active. However, it is not without its cost, and many feel that the cost exceeds the cost any politician could reasonably expect to pay because ethnic minority politicians have to fight an additional front due to their ethnicity.

As is evident from the analysis, another pervading similarity seems to be that ethnic minority women in particular have to fight several fronts at the same time. An ethnic minority woman in politics is doubly challenged, as she has to gain the acceptance of both the Danish majority and her support base, where her view on gender roles and womens' labour market attachment are not always well received.

Simultaneously, many of the women, particularly the first time they are elected, find that journalists and colleagues ask them whether their father or spouse support their political activity and whether they were given the green light to pursue it.

The majority of interviewees are continuously met by the expectation that they are particularly informed about various integration issues and that integration is their preferred area of political policy. Whereas some of the interviewees are particularly knowledgeable about the issue, and are willing to contribute with their knowledge, others would prefer to not constantly be asked as they primarily entered politics to create change within other important areas. Others, however, find themselves

somewhere in the middle where they are happy to contribute to the integration debate but would also like to be asked about other matters. The struggle for this group is characterised by the fact that it can be difficult to achieve the status of someone who can do both.

Another permeating aspect seems to be the expectation that you can be held accountable for the actions, both good and bad, of all ethnic minorities. And are expected to constantly explain those actions and defend them. Likewise, ethnic minority politicians are expected, on a daily basis, to take a stand on the actions of Muslims as a group, both in Denmark and the Middle East, because they are considered a “representative”. Several interviewees indicated that this is one of the reasons why being politically active can be difficult and exhausting. Several also mention that very direct questions by their colleagues about their personal relationship to Islam can be very trying.

Yet another aspect mentioned by several interviewees is generalisation. Many of them are very aware of how they behave around their colleagues, as they would not want to “ruin” it for whoever comes next. These interviewees feel that they, as “representatives” for an “ethnic group”, are on probation and that any unfortunate behaviour or statement may easily cast the entire group in a bad light, which may mean that other ethnic minorities will not be given a chance by the party. In connection with this, it is mentioned that beyond focusing on avoiding making “mistakes”, they also need to outperform, i.e. run faster and go above and beyond, if they want to be accepted as equals with their ethnic Danish colleagues.

Finally, hate and threats are a source of great distress for most. Being active in politics comes at a cost – and it is a very high cost if you are a member of an ethnic minority; the majority of interviewees have been subjected to hate speech and threats several times. In this context, it is noted that the tone on social media has become much harsher in recent years, and that hate is not only directed at the politicians in question but also at members of their family. Several of them have experienced that the reported threats were not taken seriously by the police.

Overall, the interviewees experience a number of challenges and they also experience that they are left on their own to deal with them. In continuation of this, political parties could consider increasing their support of their members with ethnic minority backgrounds, for example by providing assistance to deal with threats, offering media training and by preparing a diversity policy to promote diversity and representation by awarding speakerships, running candidates, etc.

On this basis, the Danish Institute for Human Rights recommends:

- **that political parties prepare a diversity policy aimed at promoting representation of politicians with ethnic minority backgrounds. The policy should include specific initiatives to deal with the particular challenges faced by ethnic minorities in politics.**

BILAG

TABEL: ANDEL AF PERSONER OVER 18 MED IKKE-VESTLIG OPRINDELSE I DE 15 STØRSTE KOMMUNER I DANMARK

Kommune	Andel i %
København	15,4%
Aarhus	11,4%
Aalborg	6,7%
Odense	11,4%
Esbjerg	6,6%
Vejle	8,1%
Frederiksberg	10,7%
Randers	5,8%
Viborg	5,0%
Silkeborg	4,9%
Kolding	8,2%
Horsens	8,0%
Herning	6,8%
Roskilde	7,0%
Næstved	6,1%
Samlet i de 15 største kommuner	10,2%
Samlet hele landet	8,7%

Kilde: Statistikbanken, FOLK1E

Note: Opgjort pr. 3. kvartal 2021

NOTER

- 1 "Kommunale politikere vil hellere svare på e-mail fra 'Anne' end 'Fatima'", Bent Winther, Berlingske, 02.02.2021. Undersøgelsen, der henvises til, findes her: "When are legislators responsive to ethnic minorities? Testing the role of electronic incentives and candidate selection for mitigating ethnocentric responsiveness", Dinesen, Dahl og Schiøler, American Political Science Review, 2021, 115(2):450-466.
- 2 Se bilaget for en opgørelse over andelen af personer over 18 år med ikkevestlig oprindelse i de 15 største kommuner i Danmark.
- 3 Om end man ikke med sikkerhed kan sige, at etniske minoriteter stemmer på etniske minoriteter.
- 4 <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/Valgsystemet/Folketingsvalg-og-folkeafstemninger/Stemmeret-og-valgbarhed-til-folketingsvalg>
- 5 <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/Valgsystemet/Kommunal--og-regionsvalg/Stemmeret-og-valgbarhed-til-kommunalvalg>
- 6 Med undtagelse af et fåtal, der er gennemført i foråret 2021.
- 7 Fra byråd, kommunalbestyrelse eller borgerrepræsentation.
- 8 Ishøj, Brøndby, Albertslund, Høje-Taastrup, Vallensbæk, Rødovre, Glostrup, Hvidovre, Gladsaxe, Herlev, København, Ballerup, Odense, Fredensborg, Aarhus, Greve, Furesø, Frederiksberg, Tårnby og Lyngby-Taarbæk. Udvalget af kommuner hviler på det udvalg, der er benyttet i denne publikation: "EGENBETALING FOR TOLKEBISTAND – Lægers erfaringer med ordningen", Lægeforeningen og Institut for Menneskerettigheder, 2019.
- 9 Slagelse, Kolding, Vejle, Aalborg og Esbjerg. Udvalget af kommuner hviler på det udvalg, der er benyttet i denne publikation: "EGENBETALING FOR TOLKEBISTAND – Lægers erfaringer med ordningen", Lægeforeningen og Institut for Menneskerettigheder, 2019.
- 10 "Kvinder med tørklæde", Institut for Menneskerettigheder, 2020:22-24.
- 11 "Kvinder med tørklæde", Institut for Menneskerettigheder, 2020:22-24.
- 12 "Kvinder med tørklæde", Institut for Menneskerettigheder, 2020:22-24.
- 13 "Etnisk mangfoldighed i politiet", Institut for Menneskerettigheder, 2012.

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER